

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De Vlaamsche kastijding !

We moeten een half uurke terugkeeren en wel op 't tijdstip, dat Hein zoo overmoedig de Franschen uitnoodigde hem te volgen langs het boschpad.

Na eenige oogenblikken bereikten de ruiters eene open vlakte.

— 't Is zoo ellendig donker ! raasde de aanvoerder der bende. Ziet iemand iets dat op een slot gelijk ?

Met den besten wil der wereld kon geen enkele soldenier een kasteel ontwaren. De strandlooper evenmin en de schelm voelde zich ver van gerust.

— Zeg, leelijk gedrocht, houdt ge ons voor den gek ! schreeuwde de hoofdman nog toorniger. Als ge ons niet onmiddellijk voor dat nest van den verrader brengt, bind ik u aan den staart van mijn paard !

Hein sidderde. Hij had dikwijls gezien, dat de Franschen met het leven van een Vlaming spotten. Wellicht gevoelde hij ook, dat iemand, die zijn eigen volk verraadt, door ieder veracht wordt.

De schelm wist niet wat antwoorden. Om tijd te winnen krijschte hij :

— Recht door, edele heer, we zijn er in een oogenblik !

Weer vlogen de paarden vooruit. Nu konden de ruiters meer nevens-een rijden. Ze gromden over de lastige reis en waren liever in het kamp vóór Damme gebleven.

Maar de krijgsoversten, wetende dat Filip van Maldeghem mannen verzamelde, om 't Fransche heir te bestoken, hadden deze soldeniers afgezonden, om 't slot van den Vlaamschen edelman in asch te leggen.

Plotseling steeg getier, geschreeuw, gevloek op ! De paarden zakten tot aan de knieën in den grond.

Water spatte omhoog. De ruiters waren in een moeras geraakt.

Ha ! Dolf de boschwachter had hun eene poets gebakken !

De strandlooper beefde over al zijne leden. Hij vreesde dat zijn laatste oogenblik geslagen was. Vlug als eene kat liet hij zich van het paard glijden. Hij stond tot aan de borst in het stinkend slijk.

— De schelm ontsnapt ! riep een Franschman vloekend. Pakt hem ! Doch ieder had werk genoeg, om zich zelf uit den hachelijken toestand te bevrijden.

Hein greep den staart van een paard, heesch zich op, ploeterde en plonsde door den modder, en bereikte met de grootste moeite den vasten grond. De achterste krijgslieden hadden bijtijds hunne rijdieren kunnen inhouden. Een hunner zag den strandlooper wegsluipen. Hij sloeg er naar met zijn zwaard, doch de vluchteling ontsprong den dans en verdween tusschen het hout.

De ruiters beleefden een onaangenaam avontuur.

Tieren en schelden op 't vervloekte Vlaanderen, zooals ze ons gewest noemden, op dit heidensch land, waar de grond onder de voeten bezweek... al dat lawijt hielp hen niet uit zompelingen. De paarden hinnikten, plonsten alhier, aldaar, stootten tegeneen en zonken nog dieper.

Zij, die veilig aan den kant stonden, beijverden zich om hunne kameraden bijstand te verleen.

Maar 't duurde lang, eer de soldeniers en hun overste weer op den vasten bodem geholpen waren. Dan moesten nog eenige paarden losgewerkt worden.

— Zoo'n bad in dit hondenweer ! kreet de aanvoerder driftig. Waarom moet ik altijd die ellendige bijwerkjes uitvoeren ? En onze gids is ontsnapt ! Kondt gij met uw allen, die niet in dat verwenscht moeras terecht kwamen, den schurk dan niet grijpen ? Neen, ge stondt daar liever te gapen... en misschien te lachen over ons ongeval ! Maar bij de leliën van Frankrijk, dat behekste kasteel moeten we vinden. We kunnen ons drogen bij de vlammen, welke 't krocht van dien Vlaamschen boer in een puin hoop zullen veranderen. Voorwaarts !

Voorwaarts ! 't Bevel uitgalmen was niet moeilijk ! Maar het op te volgen ! Voorwaarts ! Doch waarheen ?

— Wonen hier dan geen menschen ? schreeuwde de overste, buiten zich zelve van woede. Heeft men ons uitgezonden om met boomen en moerassen te vechten ! Staat daar zoo niet te gapen, luiaards ! Klimt te paard en rijdt naar het nest van den Vlaamschen laaf !

— Ik zie gedaanten ! kreet een der krijgslieden angstig. In dit bosch spookt het ! Ach, mijn patroon sta mij bij ! En ginds zweven lichtjes !

— Nog lichtjes ! kermde een ander. Overal dansen er nu, voor- achter-zijwaarts.

Inderdaad een vreemd schouwspel vertoonde zich aan de blikken der vreemdelingen.

Tusschen de boomen wiegelden vlammetjes, deze sprongen heen en weer, nu links, dan rechts, schenen te stijgen, om onmiddellijk weer te dalen. En in dat onmetelijk woud steeg geen ander geluid op dan het zwiepen der takken, het huilen van den wind.

Menige ruwe soldenier sloeg bevend een kruis en prevelde haastig een gebed. Was men hier in 't rijk der geesten ?

Doch plotseling kwamen de lichten nader... ze werden grooter... en eer de Franschen van hunne verrassing bekomen waren, zagen ze zich omringd van eene talrijke schare wel uitgeruste soldaten, begeleid door fakkeldragers.

Geen booze geesten, geen spoken... maar kloeke Vlamingen, stonden daar in levende lijve ! Eenige ruiters voerden hen aan. En onder deze laatsten bemerkte men een stoeren kerel, die op een ongezadeld paard zat. Zijne lange lokken golfdan als manen over zijne breede schouders. In de gespierde vuist hield hij een slagzwaard. 't Was Jan Breydel.

Die Vlamingen waren zoo onverwachts en geheimzinnig, zoo stil en zwijgend genaderd, dat de hoofdman der soldeniers meende een visioen te zien.

Doch de donderende stem van den deken der beenhouwers riep hem tot de werkelijkheid terug.

— Geeft u over... gij zijt onze gevangenen ! tierde Breydel.

— Overgeven ? herhaalde de Fransche bevelvoerder. Liever sterf ik !

Hij was inderdaad een dapper man, en met het wapen in de vuist reed hij op den hoofdman der beenhouwers toe. Deze gaf zijn vijand niet de gelegenheid dichtbij te komen, maar deed hem met een krachtigen zwaai van zijn vervaarlijk zwaard naar beneden tuimelen.

— De eerste ! spotte Breydel. Wie is de tweede ?

De Franschen schenen weerloos. Enkelen sprongen hun overste ter hulp. Maar hulp kon dezen niet meer baten.

— Geeft u over ! herhaalde de deken.

— Schenkt ge ons het leven ? vroeg een uit den hoop.

— Daarover zal heer Filip van Maldeghem beslissen.

— Ja, zoo ge geen tegenstand biedt en gewillig uwe wapens neerlegt, verleen ik u allen genade, zei de edelman.

— Behalve Hein, den strandlooper ! viel Breydel in. Dien neem ik voor mijne rekening. Waar is de schelm ? En hij zocht met zijne fonkelende oogen den gids.

— Waar is de kerel, de boef, die u den weg wees ? vroeg de deken driftig aan de ruiters.

— Gevlucht, uit vrees voor straf, omdat wij in een moeras verdwaalden, antwoordde een soldenier.

Breydel morde van spijt en teleurstelling.

Een luide schaterlach steeg op. 't Was Dolf, de boschwachter, nu een toortsdrager, die zijne vreugde uiten moest, omdat zijn list zoo goed lukte.

De Franschen dachten aan geen verzet. Ze gooiden hunne wapens ten gronde en lieten zich gewillig naar het slot leiden. Ze werden in de kelders opgesloten. Het lijk van den overste, van den eenigsten dappere, werd op verzoek van Breydel meegevoerd om begraven te worden.

— Hij verdient niet, door de wolven ¹⁾ verslonden te worden, zei de deken. Onder al de Franschen bezat hij alleen moed.

Jan Breydel trad niet in het slot, maar begaf zich met Dolf en eenige dienaren van 't kasteel naar het huizeke, waar de boschwachter den gewonden schaper achtergelaten had.

Evenals van de meeste plattelandsmenschen was Geertrui's woning een laag, bedompt, leemen hutteke, met riet gedekt. Overdag heerschte er steeds eene halve duisternis, want daar glas nog zeer duur kostte, zag men slechts een klein venster. 's Avonds werd het eenige vertrek verlicht door het schijnsel van 't haardvuur. De rook moest een uitweg zoeken door de deur en bleef gewoonlijk in 't kamerke hangen.

De toestand der buitenlieden was zeer droevig. Hun voedsel bestond uit zwart brood — soms een mengsel van haver en stroo — slechte kaas, gestremde melk, boonen. Gelukkig hij, die zijn gezin onthalen kon op gezouten varkensvleesch. Versch vleesch was toen eene bijna onbekende weelde, en zulks oefende een nadeeligen invloed uit op de gezondsheidstoestand der dorpelingen. In sommige tijdperken was de sterfte verschrikkelijk, temeer daar de zindelijkheid eveneens veel te wenschen overliet en de zieken hunne toevlucht namen tot de zonderlingste en gekste middelen.

De menschen van 't platteland moesten zware belastingen opbrengen. De hooge heeren eischten een tiende deel van de veldvruchten. Haalde de boer zijne oogst binnen, dan telde hij de schoven van een tot tien ; de elfde liet hij staan. Daarna begon hij weer : een, twee, drie... tot tien... en de elfde bleef nogmaals op den akker. En zij die niet gezaaid, niet gemaaid hadden... mochten oogsten !

In tijd van oorlog was het de plicht der buitenlieden hun heer te

1) Toen kwamen wolven — vooral 's winters — nog in groot getal in de Vlaamsche bosschen voor. In 't Vrije van Brugge betaalde men premies voor hunne uitroeijing.

vergezellen... of weeral te betalen, om thuis te mogen blijven. En helaas ! de edellieden krigden zoo dikwijls om kleinigheden. Dan werden de velden vertrapt... hoeven en hutten verbrand... en daalde de schade nogmaals neer op 't hoofd van den armen boer. Ja, de grond had in sommige streken door al de verwoestingen zoo weinig waarde, dat men een akker of eene weide voor een koek, een stuk boter verkocht !

Voeg daarbij al de karweien die de plattelandsbevolking uitvoeren moest : wegen onderhouden, de wacht optrekken, vervoermiddelen leenen en meer dergelijke. En als waren de zwoegers nog niet genoeg uitgebuit, schreef de wet hun ook voor het graan op 's heeren molen te malen, 't brood in 's heeren oven te bakken, de werktuigen in 's heeren smederij te herstellen... natuurlijk tegen een woekerprijs !

Bovendien stonden ze bloot aan allerlei onrechtvaardigheid, waartegen ze maar weinig bescherming vonden.

*
* * *

Geen wonder, dat lieden gelijk Dolf, de boschwachter, moeder Geertrui, zich dankbaar gevoelden een heer te bezitten als Filip van Maldeghe, een edelman in den waren zin van het woord.

Het bleek ook nu, dat deze zijne minderen als menschen beschouwde. Hij had Breydel verzocht den gewonden schaper naar het slot te doen vervoeren.

De deken der beenhouwers vond Ralph bij kennis, maar de grijsaard scheen zeer zwak.

— Dank ! mompelde de kranke, toen hij den Brugschen poorter aanschouwde. Ge zijt wel braaf, om mij te komen bezoeken.

— Moed, vriend ! Eenige mannen zullen u naar 't kasteel brengen. Ge zult ginder beter liggen, dan op deze bladeren. Vrouw Geertrui deed wat ze kon, maar ze is arm, antwoordde Breydel.

— Ik naar 't kasteel ! herhaalde Ralph. Och, laat mij hier ! Ik zal 't niet lang meer maken. Liever ware ik gestorven in den strijd voor Vlaanderen, dan als een hond neer gestooten te worden door een schurk.

Breydel wenkte de dienaren. Deze legden den herder voorzichtig op een baar van vlechtwerk en keerden naar 't slot terug.

De deken spoedde zich naar Brugge.

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN